

**Velkommen til ulike
undervisningsopplegg
om trolldomsforskeren,
Lucia feiring og andre skikker
tilknyttet 13. desember.**

www.spireserien.no

Bokmål, side 3- 25

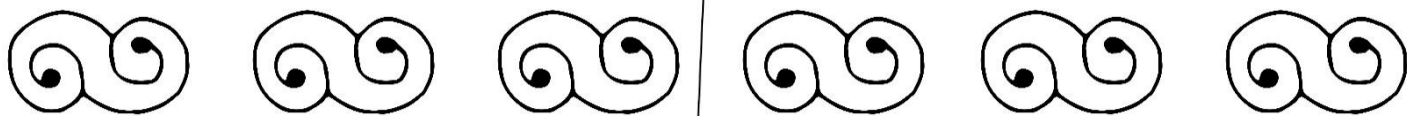
Nynorsk, side 27-49

Bokmål

1. – 2. trinn

Santa Lucia

Laget av _____

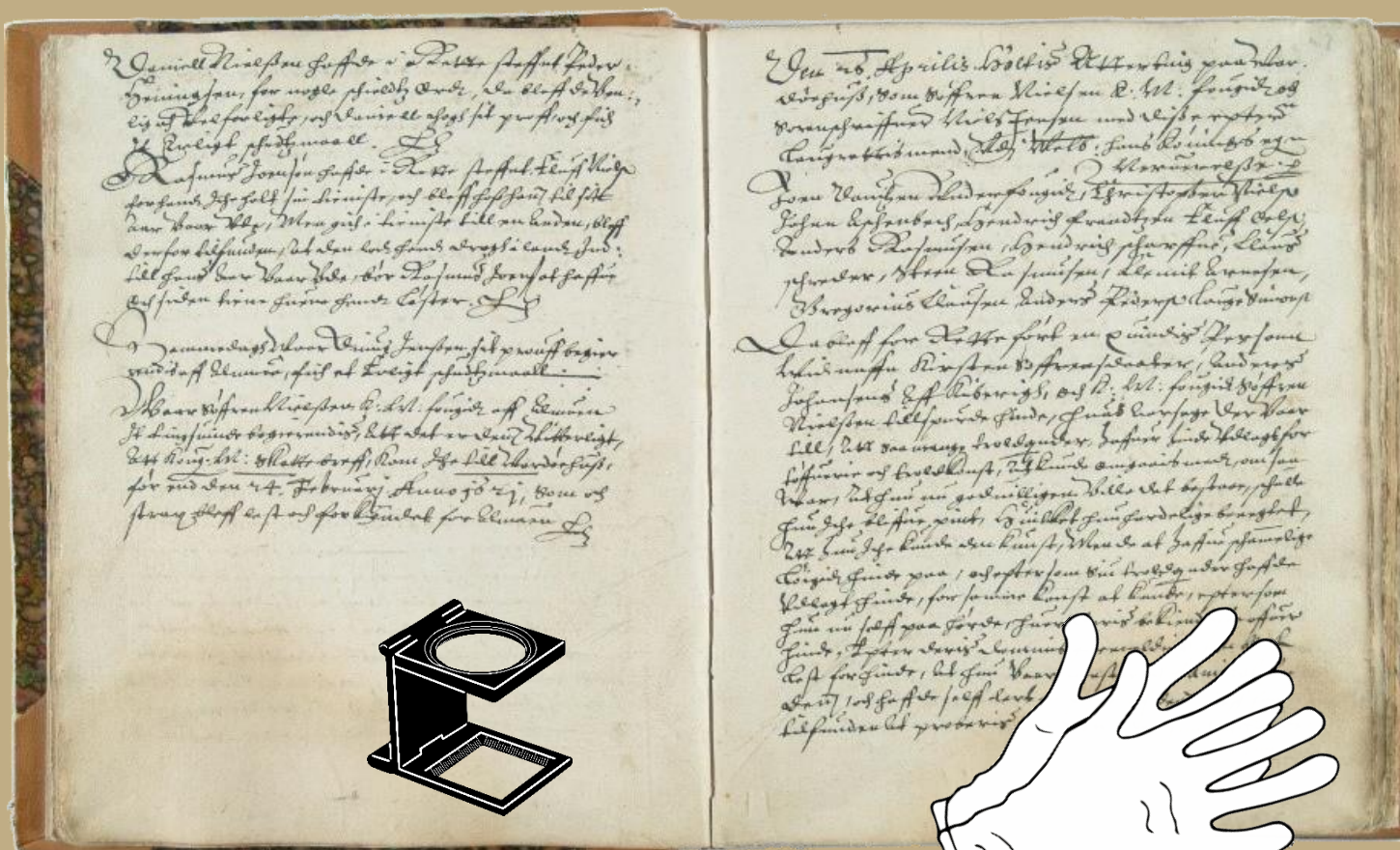

Liv er forsker

Liv leser gamle bøker.
 Hun må ha på hansker.
 Hun leser med lupe.
 Liv forsker på hekser.
 Heksene var uskyldige.

Foto Lars-Åke Andersen

En 400 år gammel bok.

Les mer om Liv Helene Willumsen i lærerveiledningen. Det er også nyttig å lese teksten som er skrevet for 5. – 7.trinn. Fortell elevene dine mer om denne spennende forskeren. Du får tilpasse innholdet etter din gruppe elever! Hennes forskning passer i forbindelse med mange av tradisjonene vi har i desember.

Oppgaver til leseteksten om trolldomsforskeren

- 1) I hvilken del av Norge er Liv Helene vokst opp?
- 2) Hvilke utstyr bruker Liv Helene når hun forsker?
- 3) Hva er spesielt med skriften i bøkene Liv Helene har forsket på?
- 4) Bøkene Liv Helene studerer er oppbevart i rom med spesiell luft og lys. Hvorfor tror dere de er det?
- 5)) Hvor gammel er boken dere ser på bildet?
- 6) Hva er det Liv Helene har forsket på?

Hva forsket Liv på?

Hvor forsket Liv?

Trolldomsforskning

Hva slags utstyr brukte Liv?

Hva fant Liv ut?

Gå igjennom historien om hvordan Liv Helene har lest rettsprotokoller på biblioteket og i arkiver i 34 år. Fortell om hvordan hun måtte behandle de 400 år gamle bøkene med forsiktig. Du måtte ha på hvite hansker når arkene ble berørt for å unngå flekker fra huden. Hun brukte lupe og forstørrelsesglass. Hun har funnet ut at 91 uskyldige menneskser har blitt brent på bålet. De ble anklaget for å være hekser og drive med trolldom. De ble tvunget til å tilstå.

Lussi Langnatt

1

Før kom Lussi
13. desember.

Lussi var skummel.
Lussi var sint.

Hun så om du var klar til jul.
Alle tente lys og låste døra.
Da kom ikke Lussi inn.

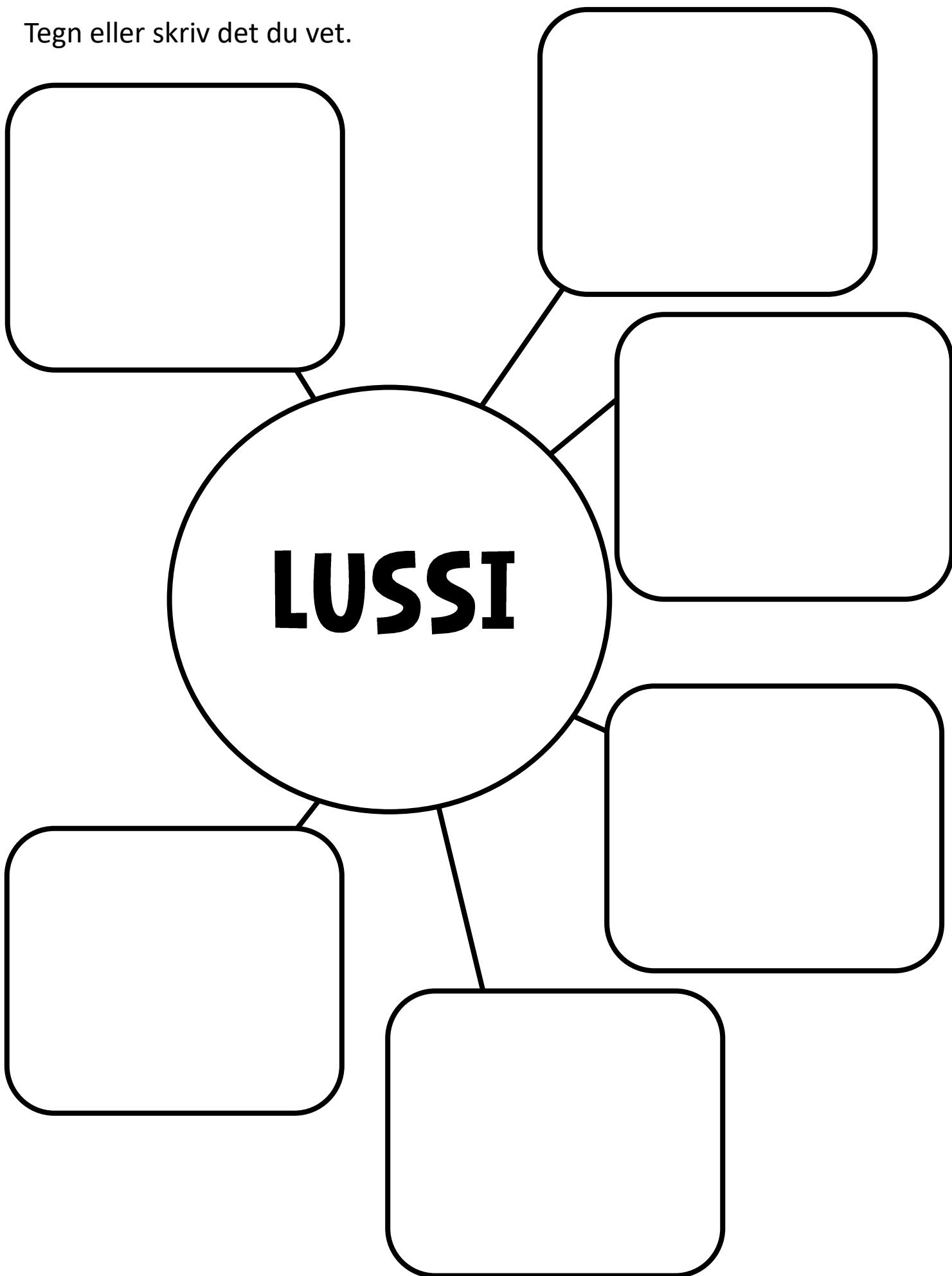
Oppgave
Tegn Lussi slik du tror hun så ut.

www.spireserien.no

Les om Lussi og vintersolverv i teksten for 5.- 7.trinn. Fortell elevene dine mer om denne skumle skikkelsen som de gamle tradisjonene trodde på. Den gang var det vintersolverv og Lussi som ble fremhevet den 13. desember. Det er en ganske så annerledes skikkelse enn den milde, snille katolske Lucia vi i dag feirer som kom til Norge rundt år 1950.

Hva kan du om Lussi?

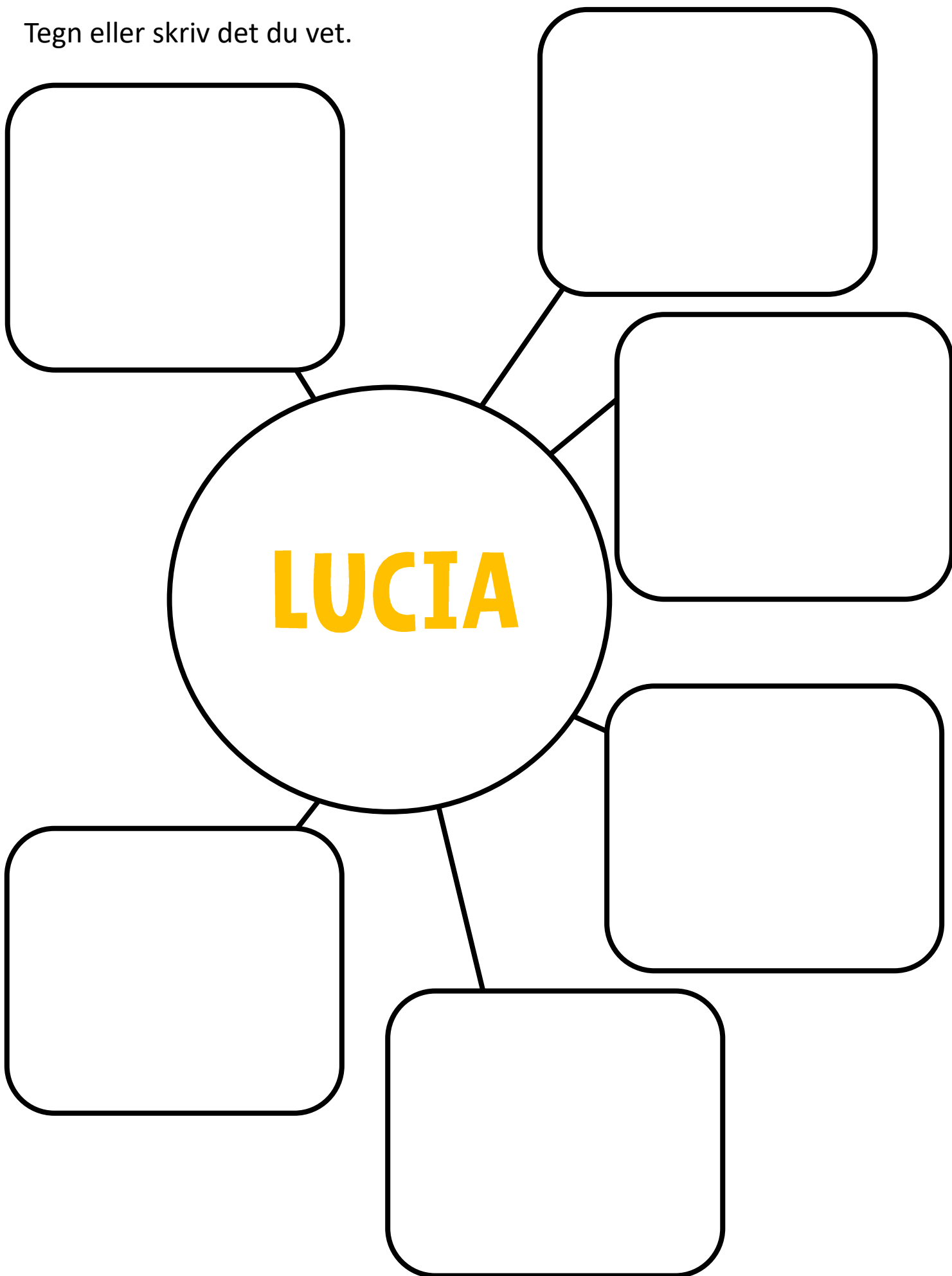
Tegn eller skriv det du vet.

Hva kan du om Lucia?

Tegn eller skriv det du vet.

LUCIA DAGEN

1

Lucia var snill.

Hun ga mat til de fattige.

Hun hadde lys på hodet,

Beltet var rødt.

Lucia er 13. desember.

Da spiser vi lussekatter.

Oppgave

Hva har Lucia alltid på seg?

LUCIA DAGEN

Lucia var snill.

Hun ga mat til de fattige.

Hun hadde lys på hodet,

Beltet var rødt.

Lucia er 13. desember.

Da spiser vi lussekatter.

Oppgave

Fra har Lucia alltid på seg?

LUCIA DAGEN

Lucia var snill.

Hun ga mat til de fattige.

Hun hadde lys på hodet,

Beltet var rødt.

Lucia er 13. desember.

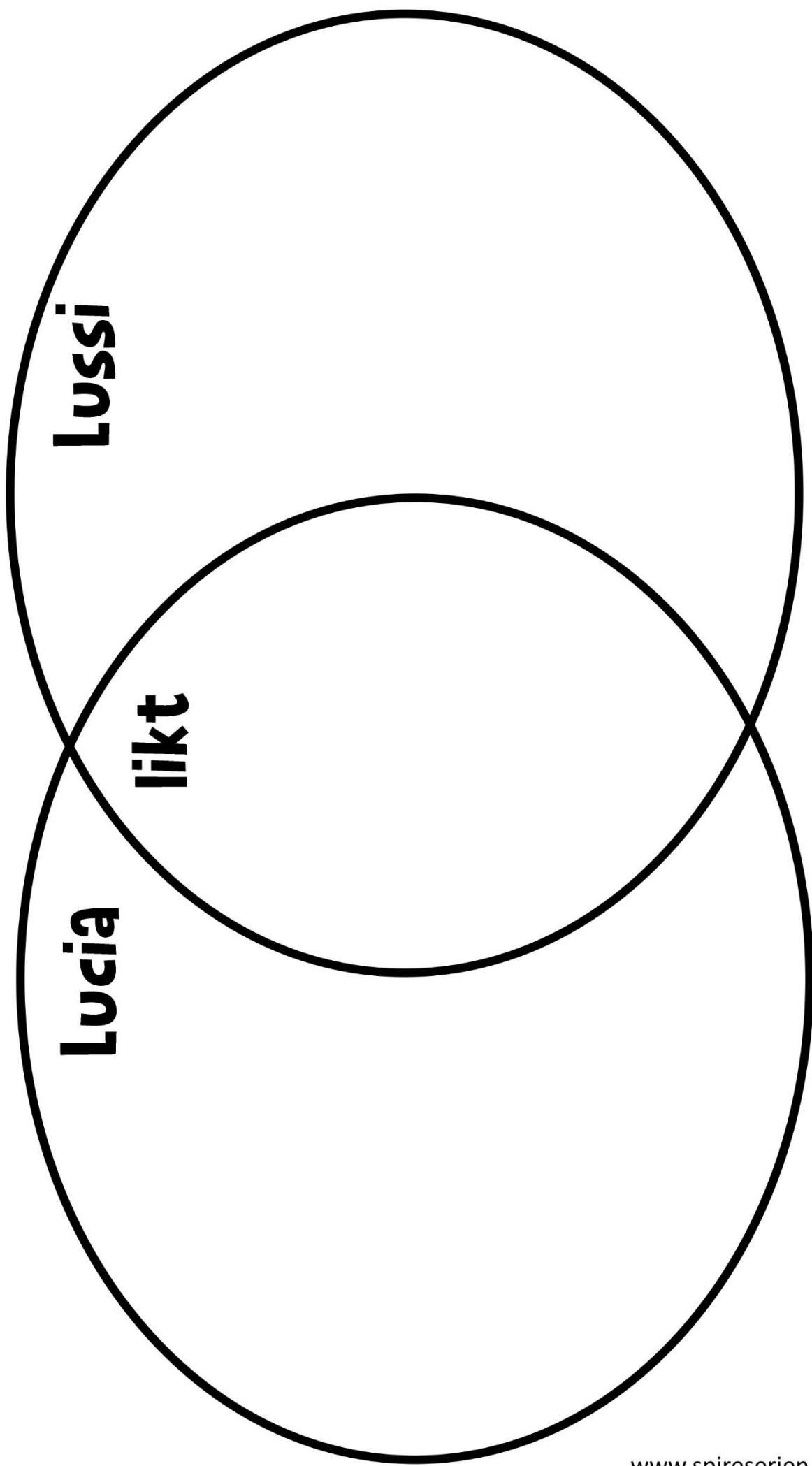
Da spiser vi lussekatter.

Oppgave

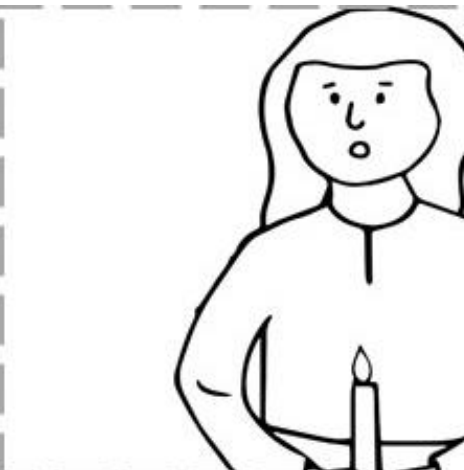
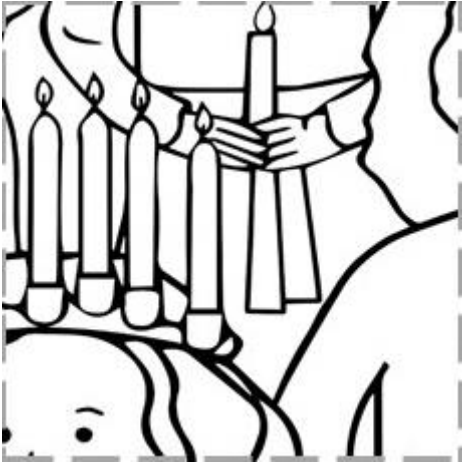
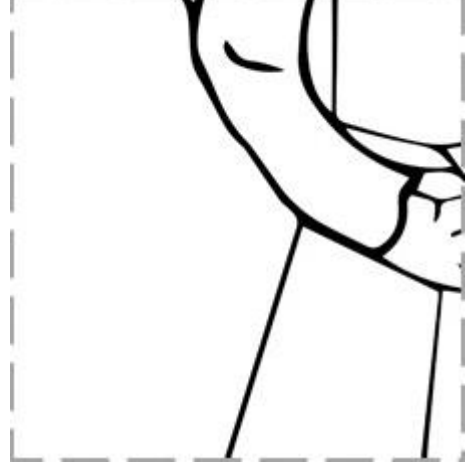
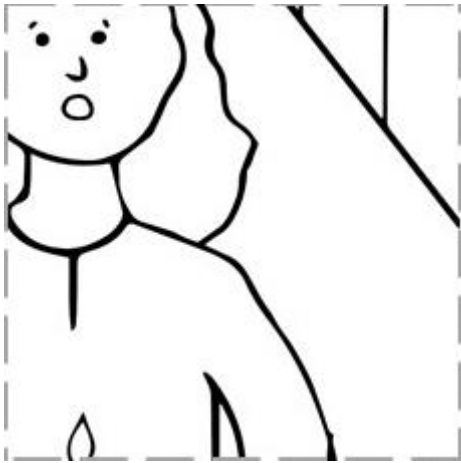
Fra har Lucia alltid på seg?

Sammenlign Lucia og Lussi

Puslespill

Klipp ut bitene. Lim dem i riktig rekkefølge på rutearket.

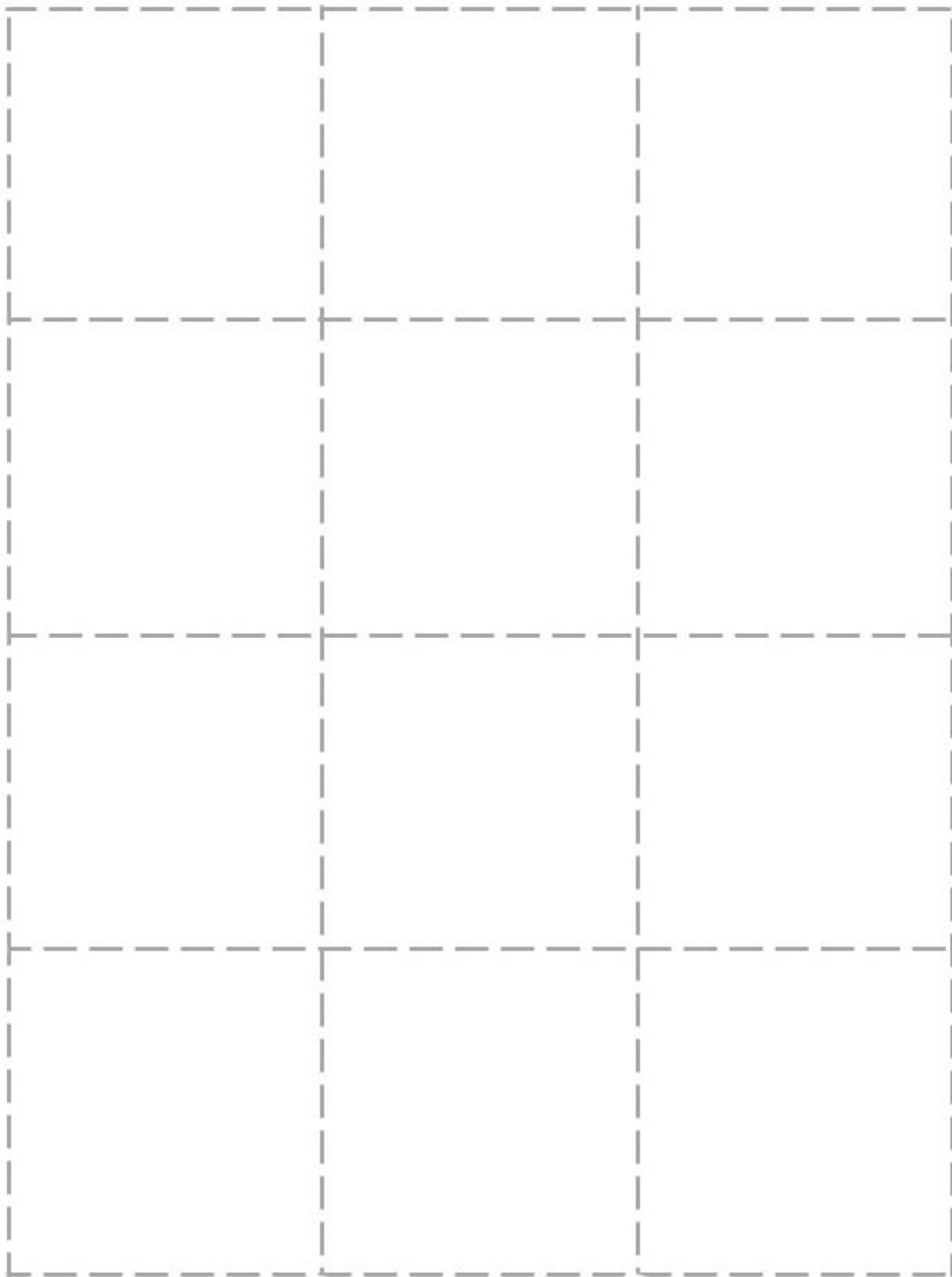
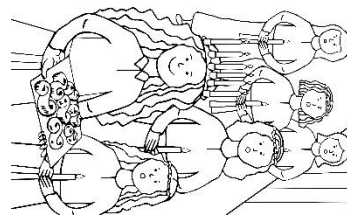

Klipp ut de 12 brikkene.

Du skal pusle brikkene sammen slik at det blir et helt bilde.

Lim brikkene på rett plass på dette arket.

Fargelegg tegningen.

Finn ordene som er gjemt i tabellen

3

Sett ring rundt ordene du finner. Ordene ligger vannrett, loddrett og på skrå

A	T	R	E	T	T	E	N	D	E	Z	N
F	H	I	D	J	K	S	E	L	X	Q	P
S	T	J	E	R	N	E	G	U	T	T	Ø
A	W	Y	S	A	V	U	L	S	H	O	P
F	V	H	E	K	I	L	Y	S	O	G	Æ
R	E	T	M	W	M	I	L	E	P	X	N
A	R	T	B	Ø	S	U	A	K	O	P	J
N	R	Y	E	P	Æ	K	R	A	N	S	Å
S	M	Ø	R	K	T	H	E	T	Y	J	Ø
C	V	B	D	S	Y	Z	O	T	P	L	M
T	L	U	C	I	A	Y	O	M	W	C	Å
F	R	I	L	U	C	I	A	L	Ø	B	D

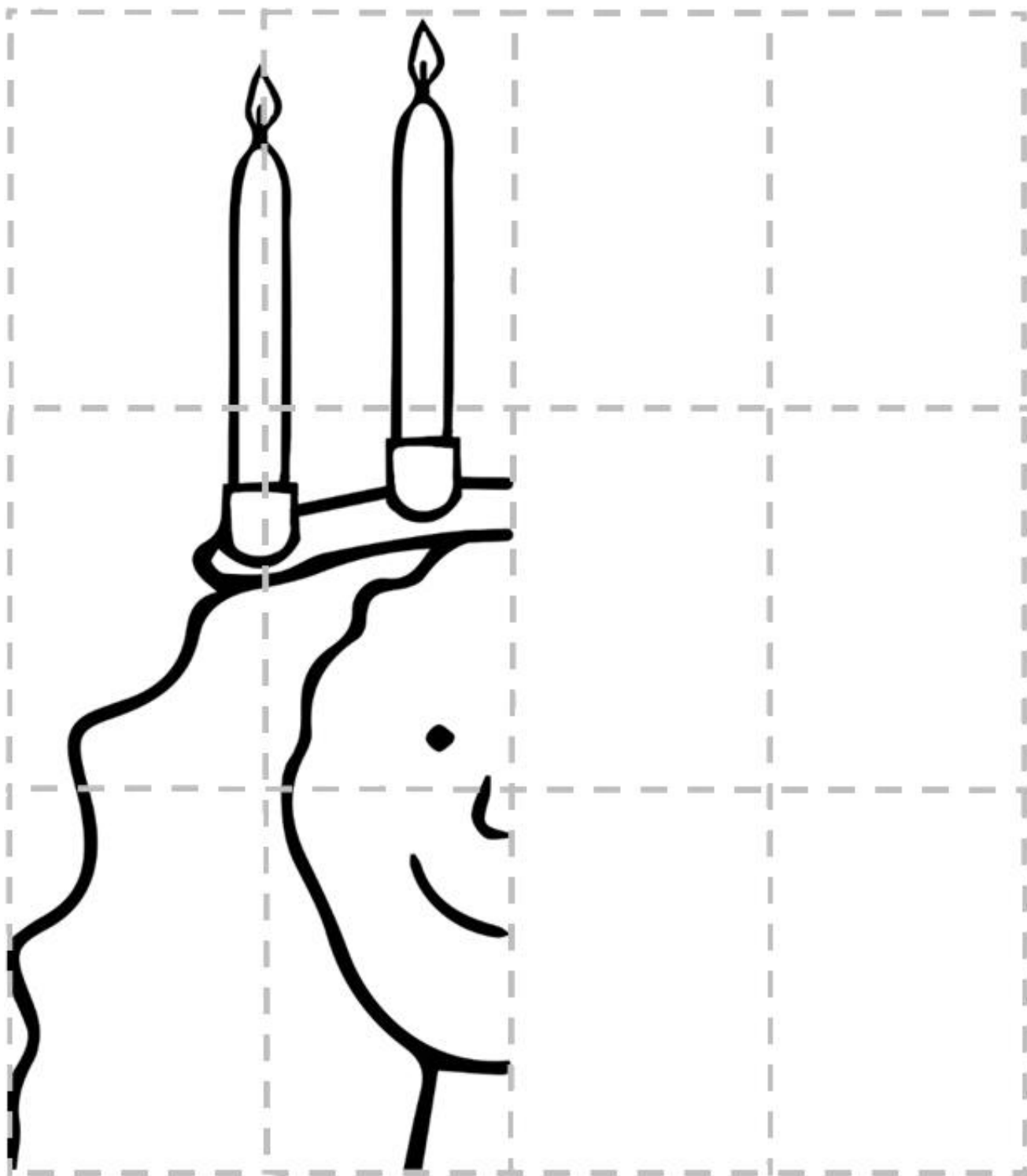
Lucia, lys, desember, mørkt, tog, rød
stjernegutt, lussekatt, safran, krans, trettende,

Tegn Lucia ferdig

1

Bruk rutenettet og tegn en speiling av Lucia tegningen.

Klipp ut og sett inn riktig ord

Lucia var

.

Hun ga

til de fattige.

Hun hadde

på hodet.

Beltet var

.

Vi har Lucia

desember.

Vi

lussekatter.

mat

spiser

rødt

snill

13.

lys

Skriv inn riktig ord

Lucia var _____ .

Hun ga _____ til de fattige.

Hun hadde _____ på hodet.

Beltet var _____ .

Vi feirer Lucia _____ . desember.

Vi _____ lussekattar.

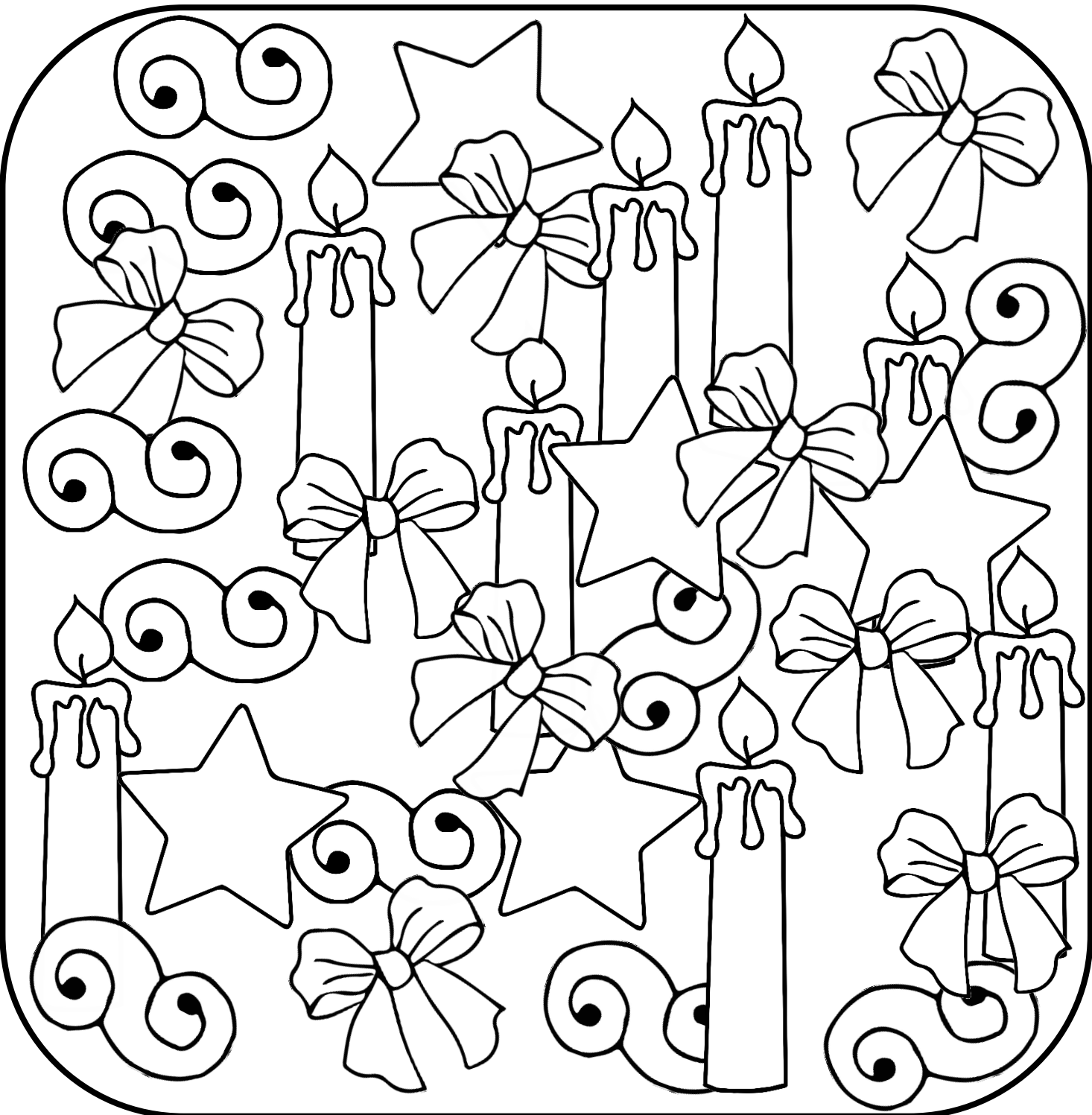

Ord du skal skrive inn:

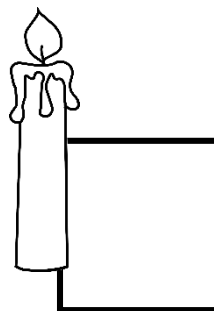
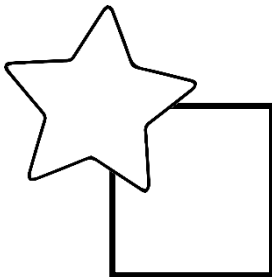
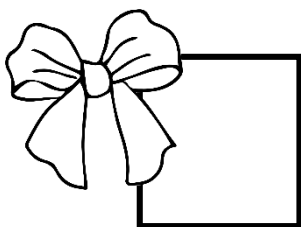
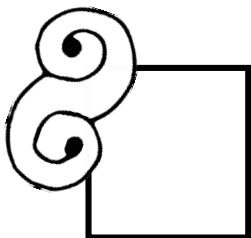
rødt, spiser, lys, mat, snill og 13

Hvor mange av hver?

1

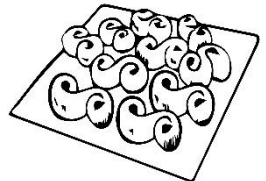
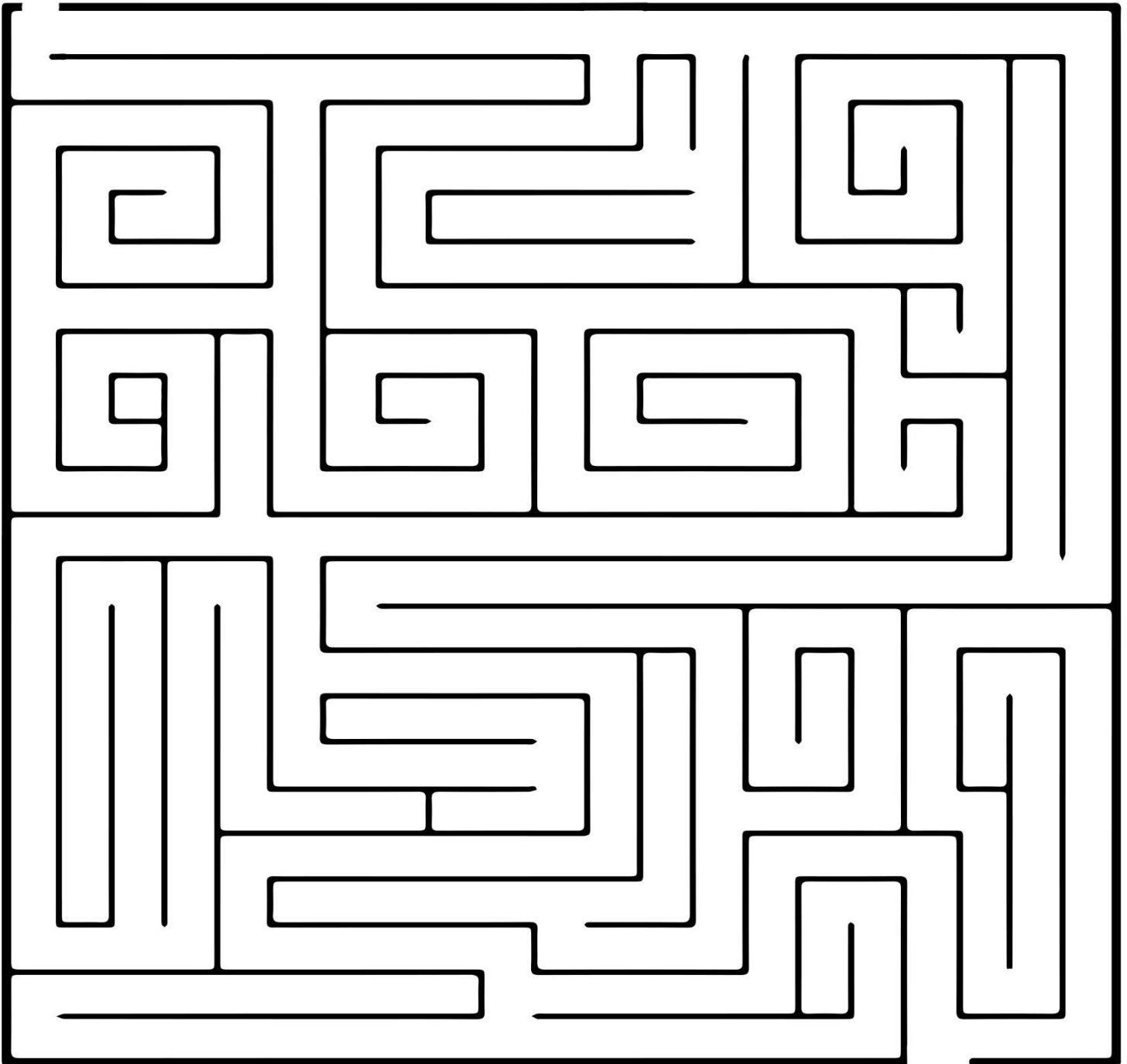

Jeg har funnet

Hjelp Lucia

Bruk blyant og finn veien mellom Lucia og brettet med lussekatter.

Finn 5 feil

Det er 5 feil på det nederste bilde. Klarer du å finne de alle?

Sett ring rundt....

den minste.

den største.

de to
som er like
store.

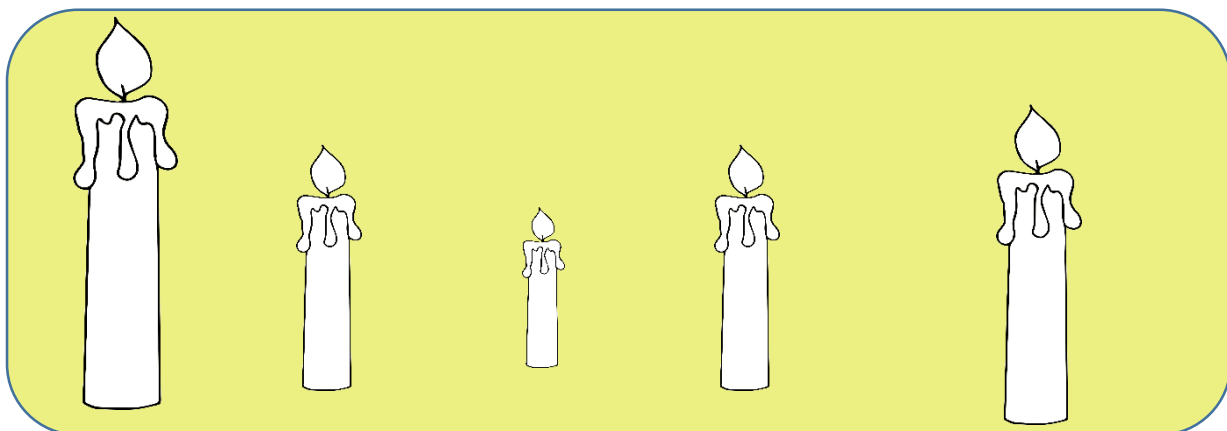
den som står
til høyre.

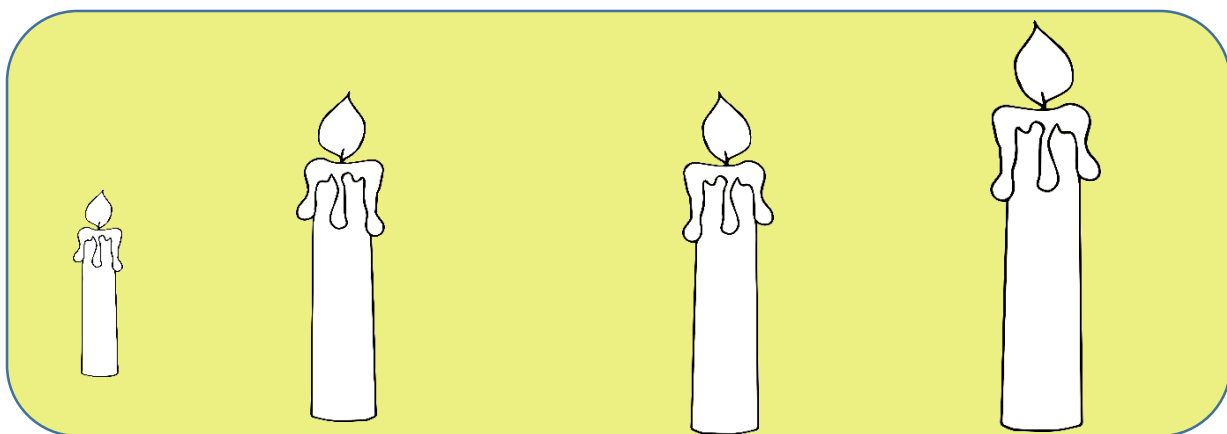
Hvor mange sløyfer er det til sammen på arket?

Sett ring rundt...

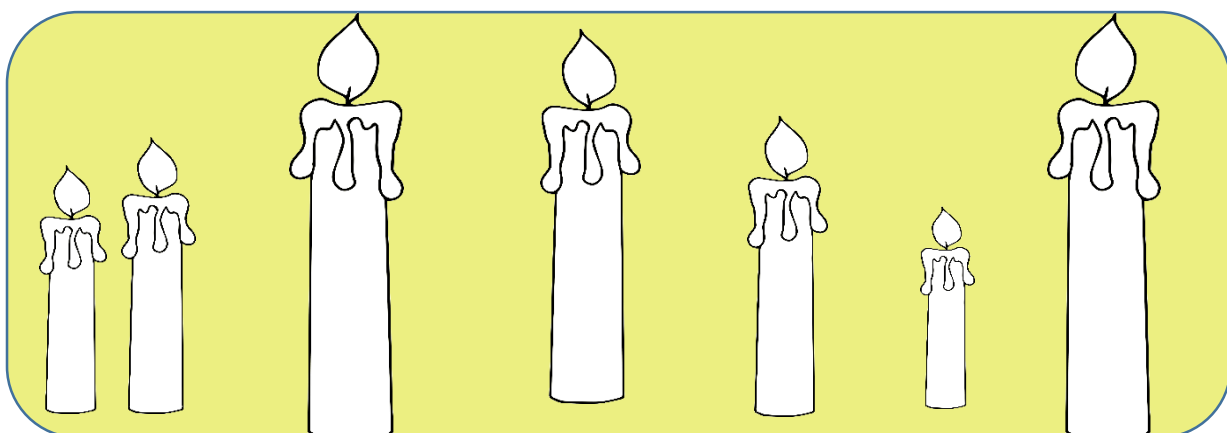
den minste.

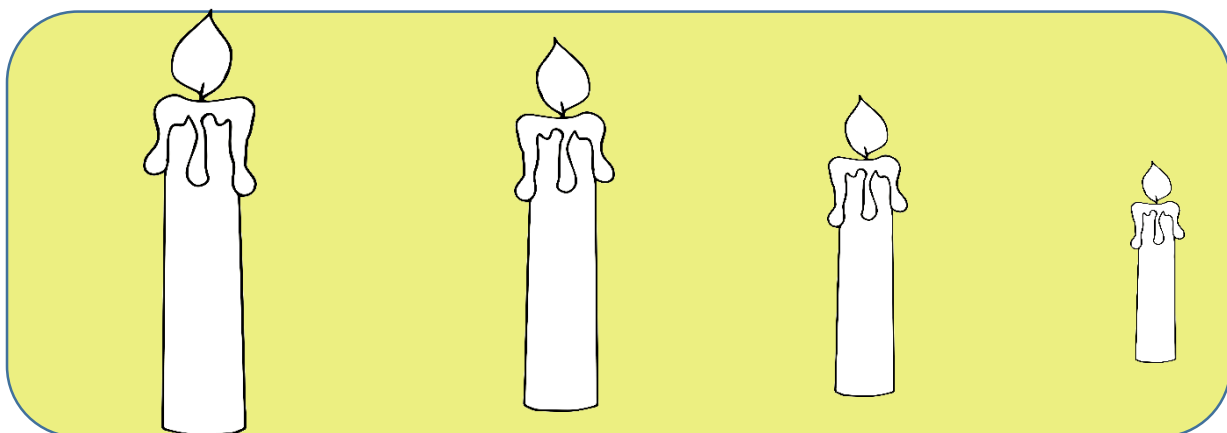
den største.

de to
som er like
store.

den som står
til høyre.

Hvor mange lys er det til sammen på arket?

Lag Lucia med garn ③

Du trenger

Hvitt eller sort garn til kjolen. 4,5 m pr. dukke.

En trekule til hodet. 25 mm

Litt rødt garn til belte.

Garn til håret. 1,7 m pr dukke.

Grønn piperenser til hodekrans. 1/3 bit

Maling til å male øyne og munn.

Saks

Lim

Papplate til å surre garn på. 9 x 12 cm

Lucia

Lussi

Fremgangsmåte

1

Mål og klipp til en papplate. 9 x 12 cm

2

Snurr 30 omganger med hvitt garn rundt den lengste siden av plata. Dette skal bli kjolen.

3

Ta av kveilen og knyt en tråd i toppen der hodet skal være.

4

Snurr 9 omganger med hvitt garn rundt kortsiden av plata. Dette skal bli armene.

5

Putt armene gjennom kroppen.

6

Tre ei kule inn på toppen. Knyt en rød tråd rundt livet som belte. Klipp opp alle endene på skjørtet.

7

Surr 9 omganger med gult garn rundt kortsiden. Knyt en tråd i toppen av kveilen. Klipp opp trådene i den ene enden. Dette skal bli hår.

8

Lim håret fast til hodet. Knyt topptråden sammen så ikke kula faller av. Pynt med en bit grønn piperenser til krans.

Nynorsk

1. – 2. trinn

Santa Lucia

Laga av _____

Liv er forskar

Liv er forskar.

Liv les gamle bøker.

Ho må ha på hanskar.

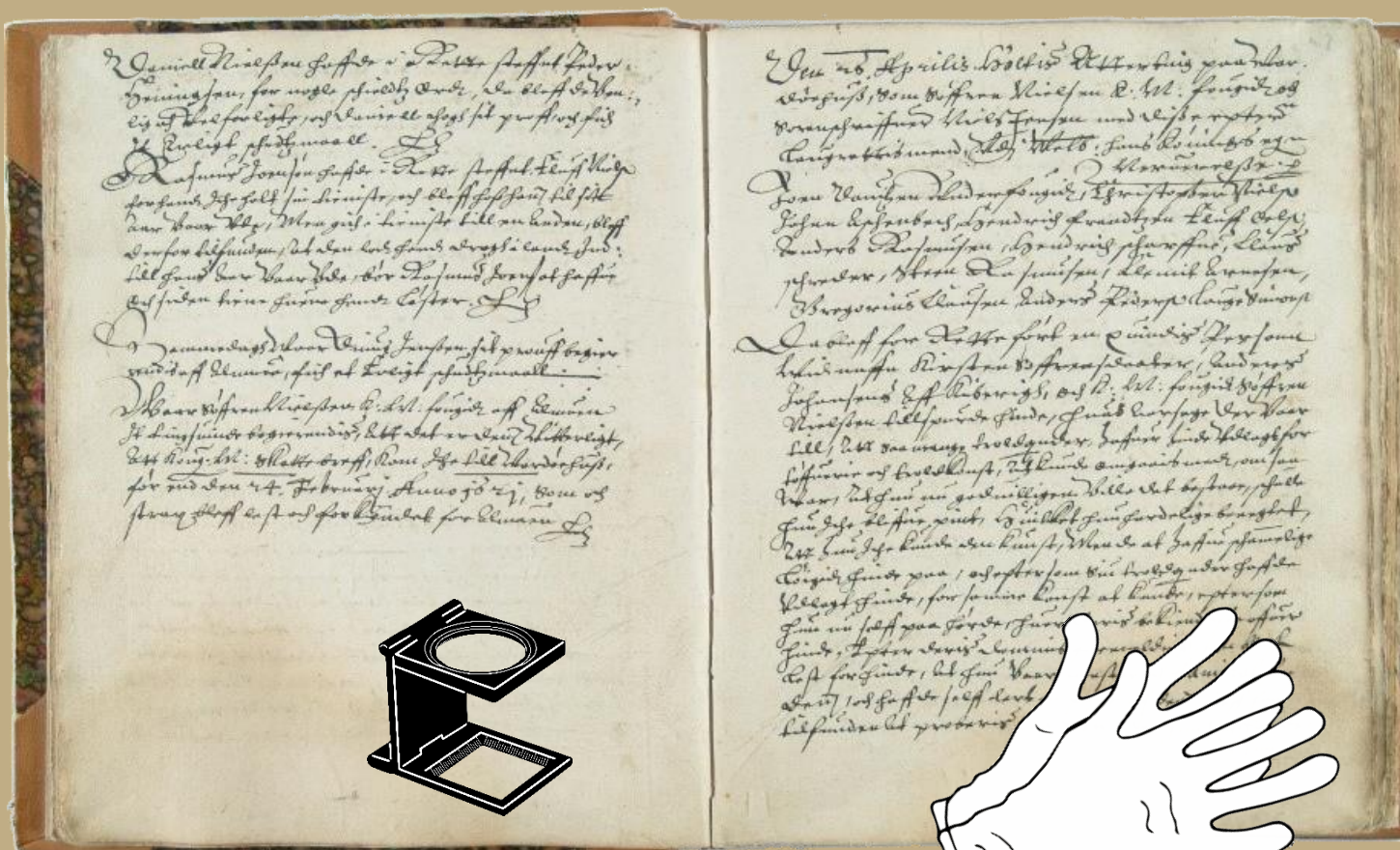
Ho les med lupe.

Liv forskar på hekser.

Heksene var uskuldige

Foto Lars-Åke Andersen

Ei 400 år gamal bok.

Les meir om Liv Helene Willumsen i lærarrettleiinga. Det er òg nyttig å lese teksten som er skriven for 5. – 7. klasse. Fortel elevane dine meir om denne spennande forskaren. Du får tilpasse innhaldet etter gruppa di av elevar! Hennar forskning passar i samband med mange av dei tradisjonane vi har i desember.

Oppgaver til leseteksten om trolldomsforskeren

1. I kva del av Noreg har Liv Helene vakse opp?
2. Kva utstyr brukar Liv Helene når ho forskar?
3. Kva er spesielt med skrifta i bøkene Liv Helene har forskt på?
4. Bøkene Liv Helene studerer er oppbevarte i rom med spesiell luft og lys. Kvifor trur de det er slik?
5. Kor gammal er boka de ser på biletet?
6. Kva har Liv Helene funne ut med forkinga si?

Kva forskar Liv Helene på?

Kvar sit Liv Helene og forskar?

Trolldomsforsking

Kva slag utstyr måtte Liv Helene bruke for å forske?

Kva fann Liv Helene ut med forskinga si?

Gå gjennom historia om korleis Liv Helene har lese rettsprotokollar på biblioteket og i arkiv i 34 år. Fortel om korleis ho måtte handsame dei 400 år gamle bøkene forsiktig. Ho måtte ha på kvite hanskar når ho rørte ved arkane for å unngå flekker frå huda. Ho brukte lupe og forstørrelsesglas. Ho har funne ut at 91 uskulldige personar vart brende på bålet. Dei vart anklaga for å vera hekser og drive med trolldom. Dei vart tvungne til å tilstå.

Lussi Langnatt

1

Før kom Lussi

13. desember.

Lussi var skummel.

Lussi var sint.

Ho såg om du var klar til jul.

Alle tende lys og låste døra.

Då kom ikkje Lussi inn.

www.spireserien.no

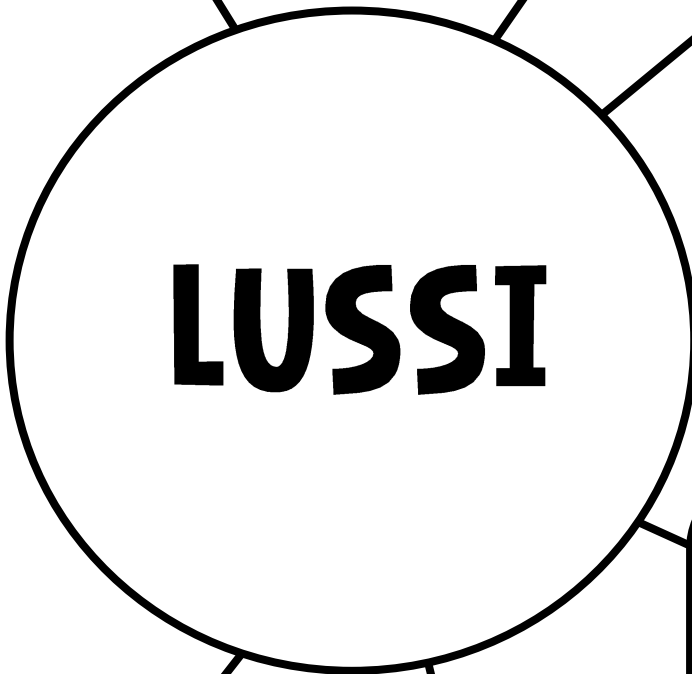
Oppgåve

Teikn Lussi slik du trur ho såg ut.

Les om Lussi og vintersolkvervet i teksten for 5.–7. klasse. Fortel elevane dine meir om denne skumle skapningen som dei gamle tradisjonane trudde på. Den gong var det vintersolkvervet og Lussi som vart framheva den 13. desember. Det er ein ganske så annleis skapning enn den milde, snille katolske Lucia vi i dag feirar som kom til Noreg rundt år 1950

Kva veit du om Lussi?

Teikn eller skriv det du veit.

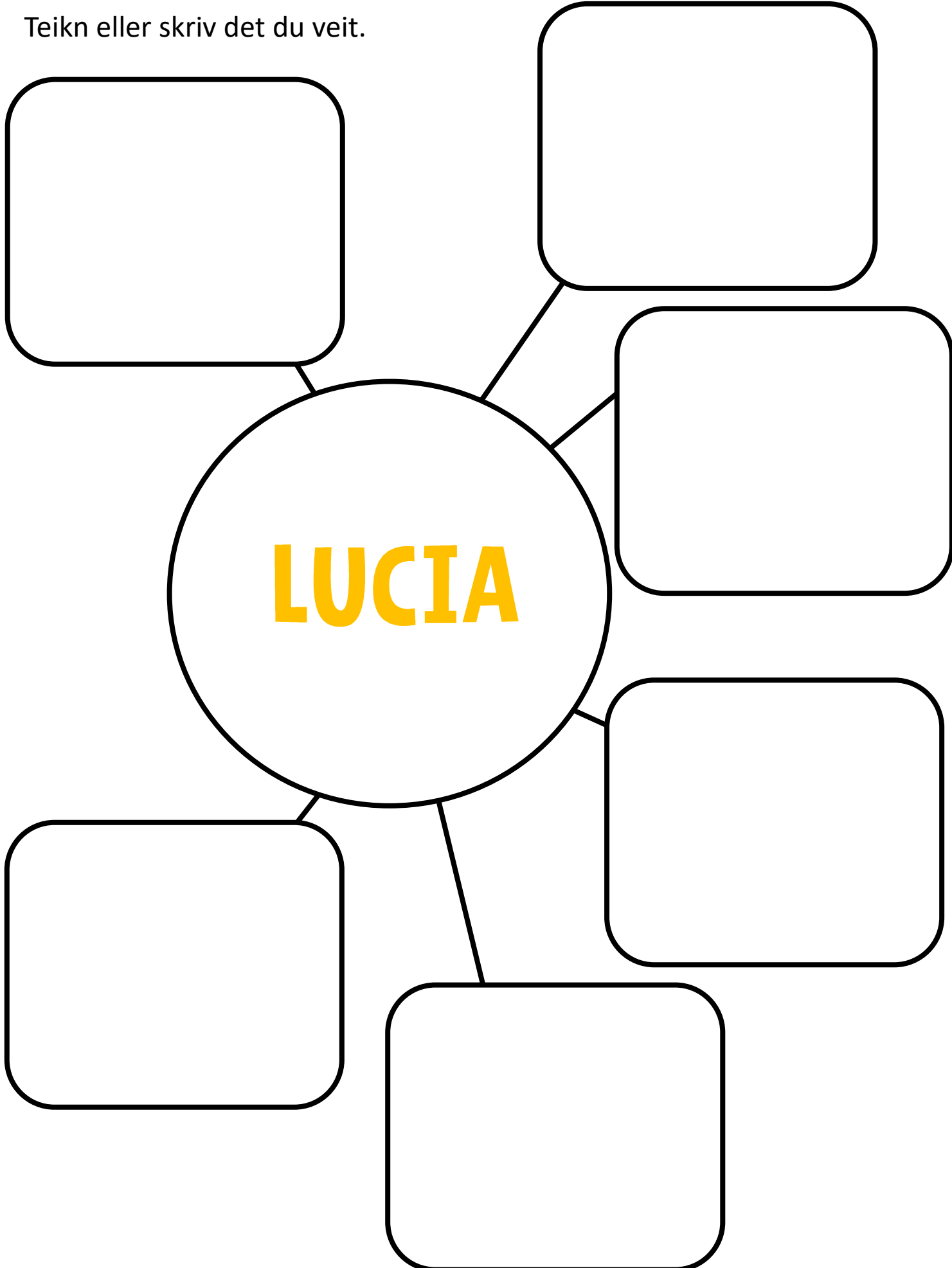

LUSSI

Kva veit du om Lucia?

Teikn eller skriv det du veit.

LUCIA DAGEN

1

Lucia var snill.

Ho gav mat til dei fattige.

Ho hadde lys på hovudet,

Beltet var raudt.

Lucia er 13. desember.

Då et vi lussekattar.

Oppgåve

Kva har Lucia alltid på seg?

LUCIA DAGEN

Lucia var snill.

Ho gav mat til dei fattige.

Ho hadde lys på hovudet,

Beltet var raudt.

Lucia er 13. desember.

Då et vi lussekattar.

Oppgåave

Kva har Lucia alltid på seg?

LUCIA DAGEN

Lucia var snill.

Ho gav mat til dei fattige.

Ho hadde lys på hovudet

Beltet var raudt.

Lucia er 13. desember.

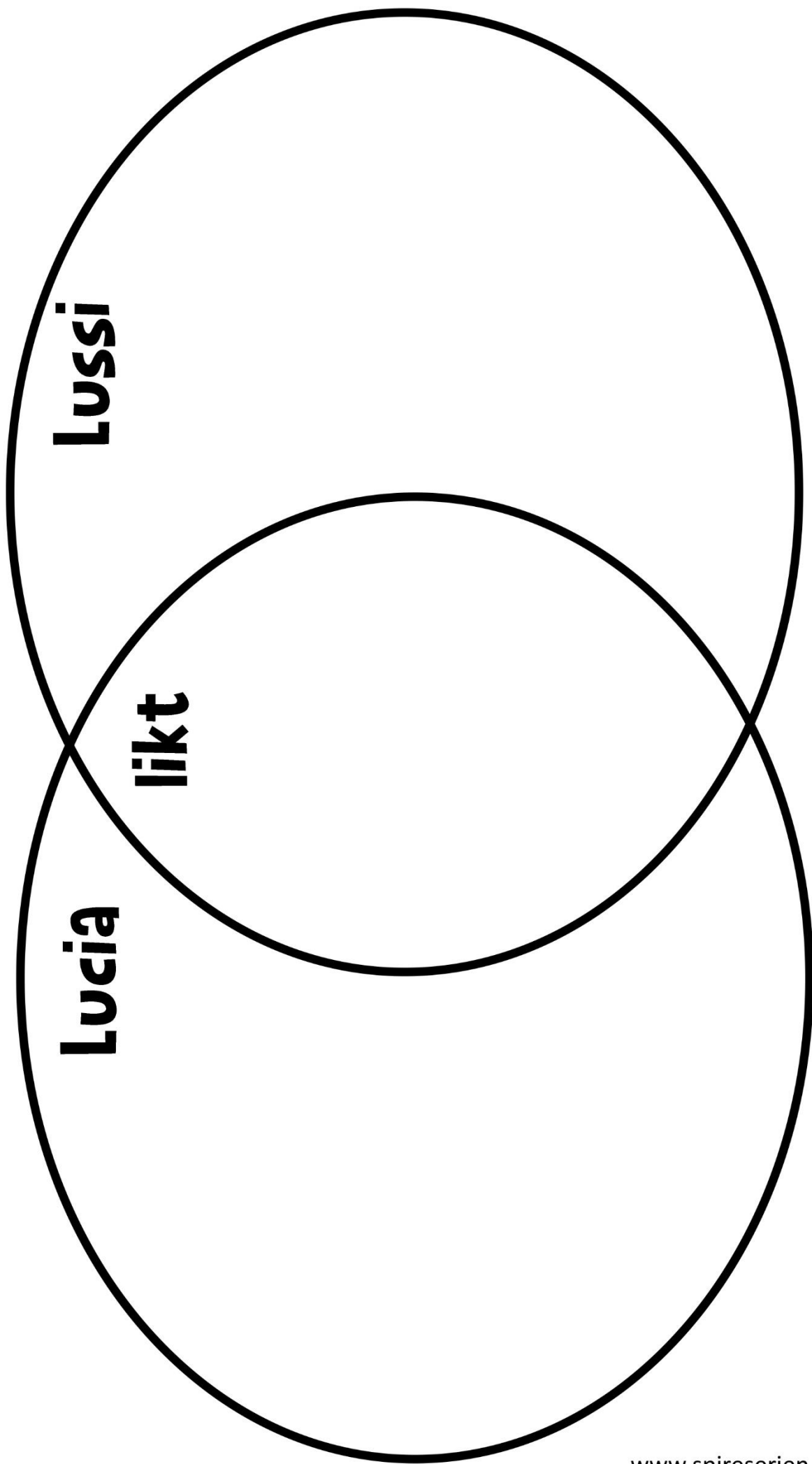
Då et vi lussekattar.

Oppgave

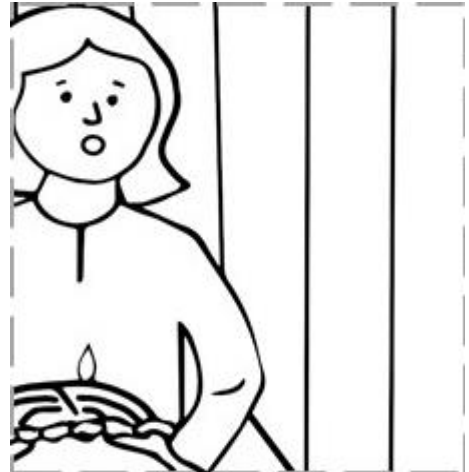
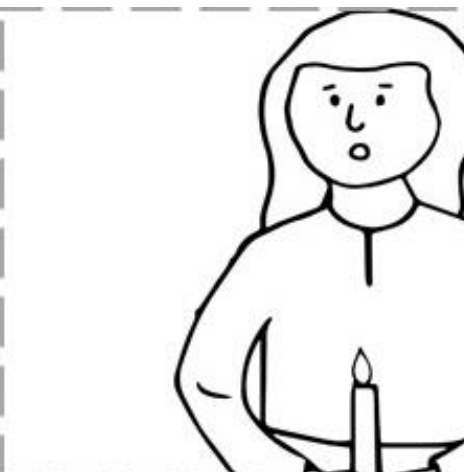
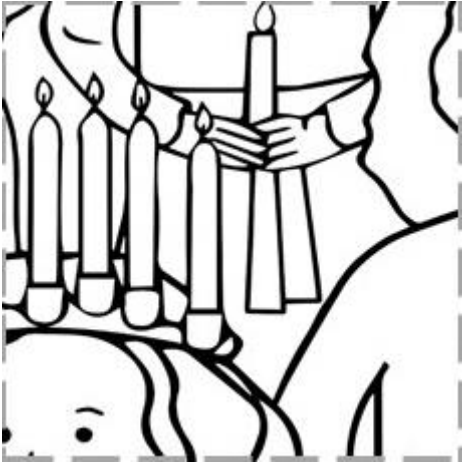
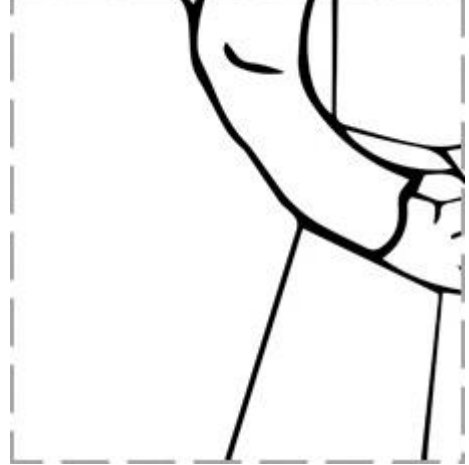
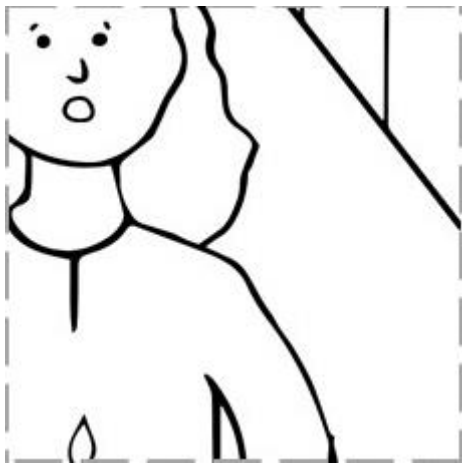
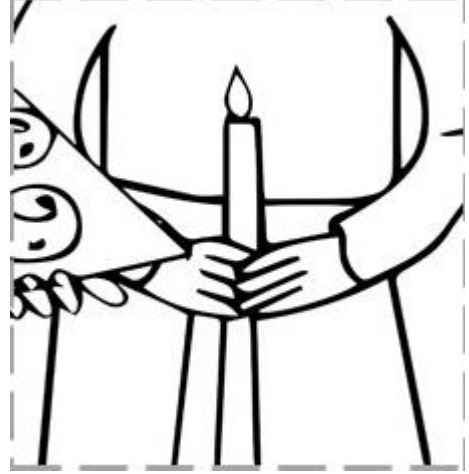
Kva har Lucia alltid på seg?

Samanlikn Lucia og Lussi

Puslespel

Klipp ut bitane. Lim dei i rett rekkjefølgje på rutenettet.

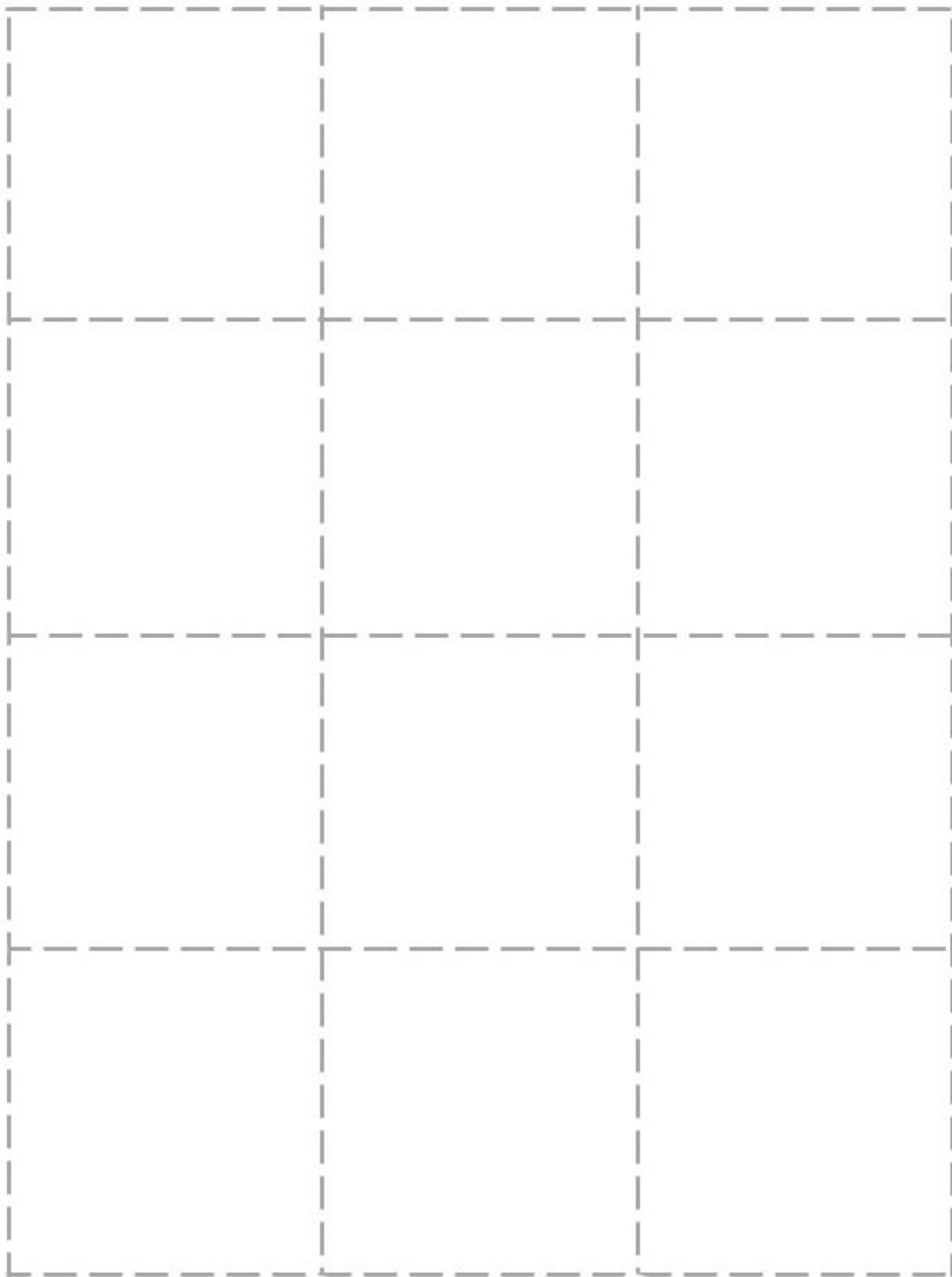
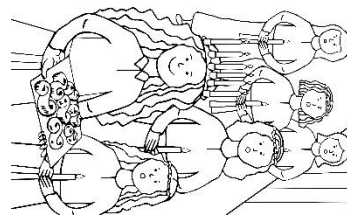

Klipp ut dei 12 bitane.

Du skal pusle bitane saman slik at det blir eit heilt bilete.

Lim bitane på rett plass på dette arket.

Fargelegg teikinga.

Finn orda som er gøymde i tabellen

1

Set ring rundt orda du finn. Orda ligg vassrett, loddrett og på skrå.

A	T	R	E	T	T	A	N	D	E	Z	N
F	H	I	D	J	K	S	E	L	X	Q	P
S	T	J	E	R	N	E	G	U	T	F	Ø
A	W	Y	S	A	V	U	L	S	H	O	P
F	V	H	E	K	I	L	Y	S	O	G	Æ
R	E	T	M	W	M	I	L	E	P	X	N
A	R	T	B	Ø	S	U	R	K	O	P	J
N	R	Y	E	P	Æ	K	R	A	N	S	Å
S	M	Ø	R	K	T	H	E	T	U	J	Ø
C	V	B	K	S	Y	Z	O	T	P	D	M
T	L	U	C	I	A	Y	O	M	W	C	Å
F	R	I	L	U	C	I	A	L	Ø	B	D

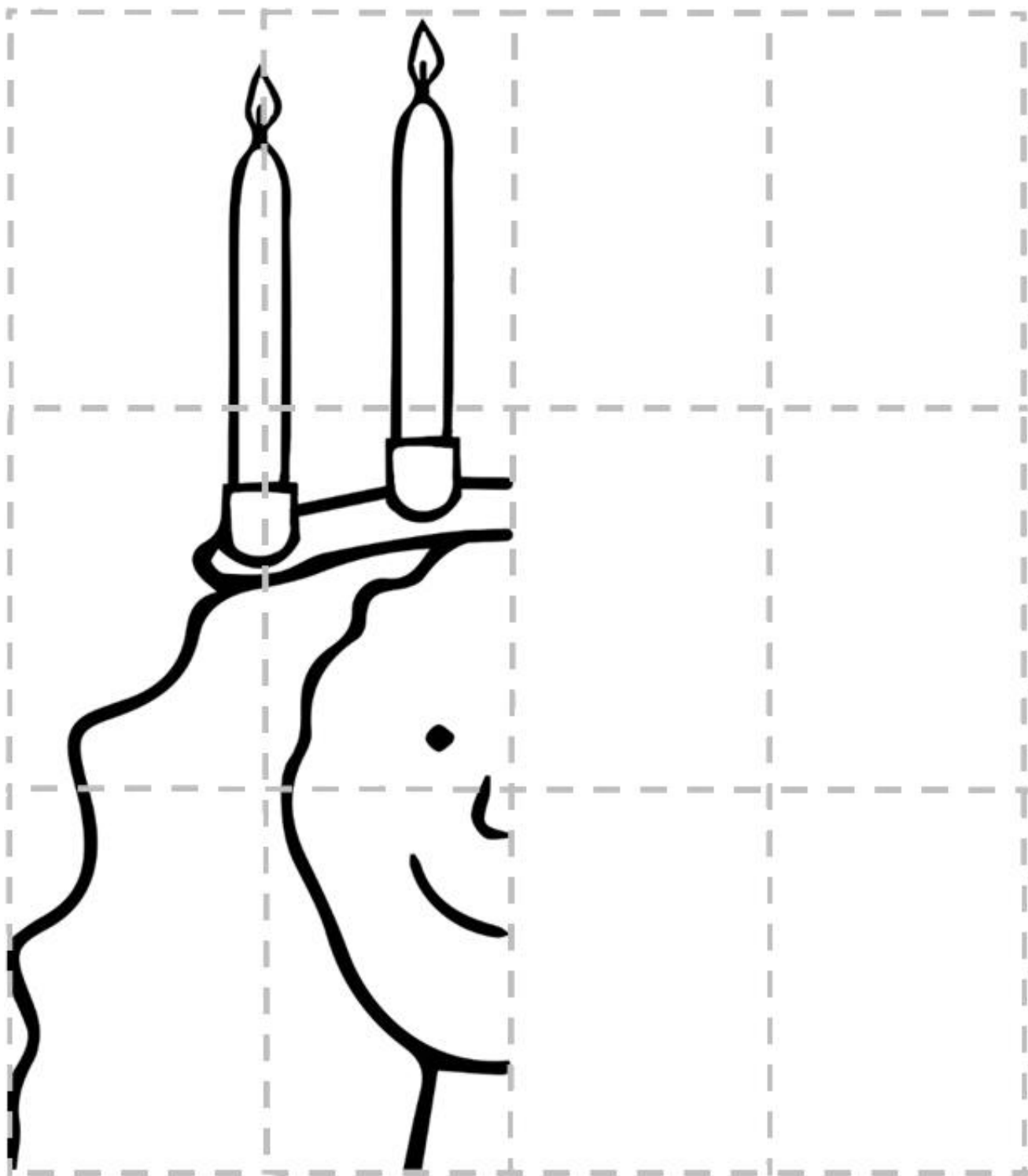
Lucia, lys, desember, mørkt, tog, raud
stjernegut, lussekatt, safran, krans, trettande,

Teikn Lucia ferdig

1

Bruk rutenettet og teikn ei spegling av Luciateikninga.

Klipp ut og sett inn rette ordet

Lucia var

.

Ho gav

til dei fattige.

Ho hadde

på hovudet.

Beltet var

Vi har Lucia

desember.

Vi

lussekattar.

mat

et

raudt

snill

13.

lys

Skriv inn rette ordet

Lucia var _____ .

Ho gav _____ til dei fattige.

Ho hadde _____ på hovudet.

Beltet var _____ .

Vi feirer Lucia _____ . desember.

Vi _____ lussekattar.

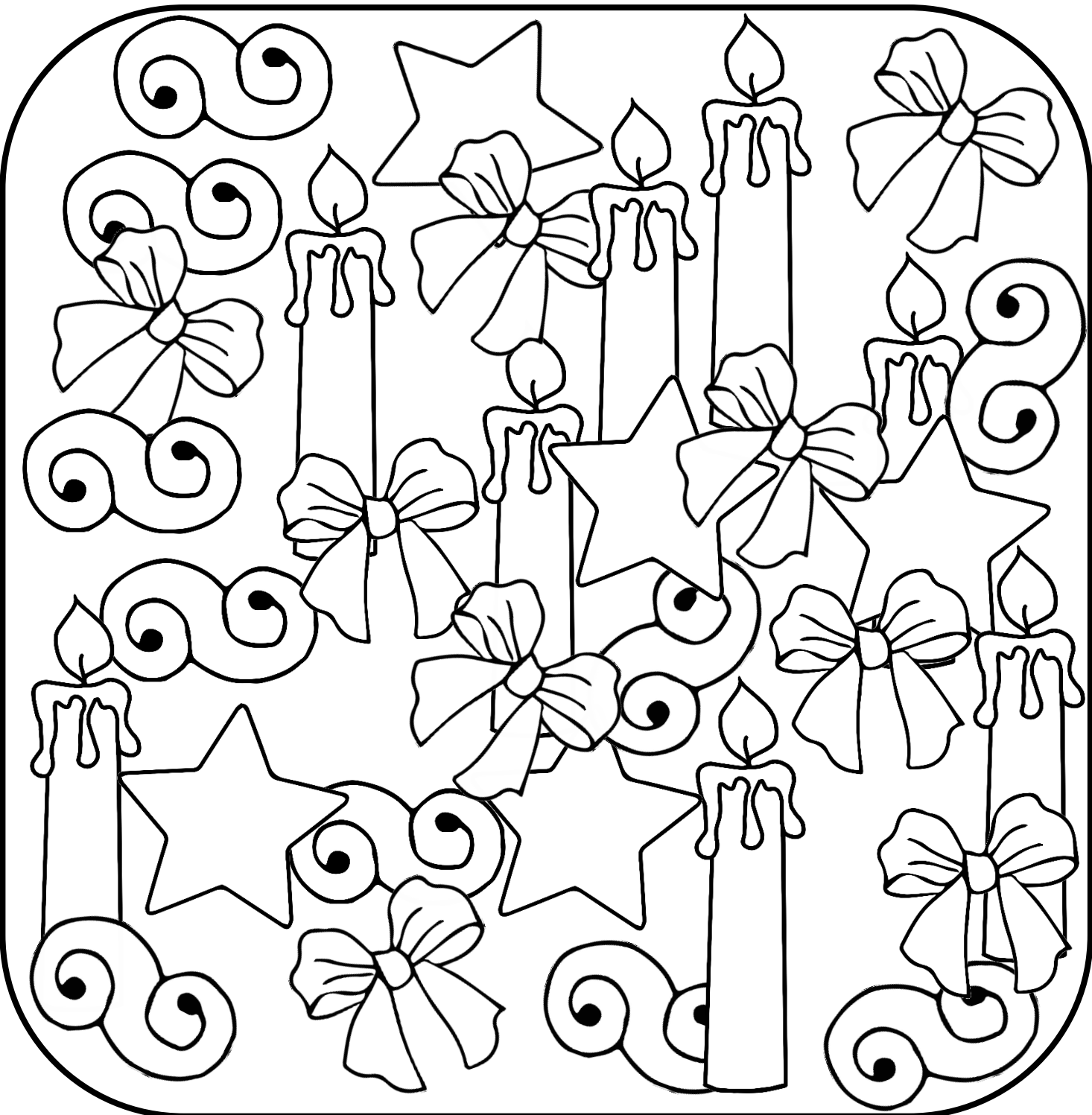

Ord du skal skrive inn:

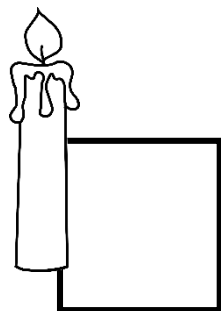
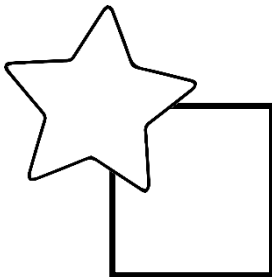
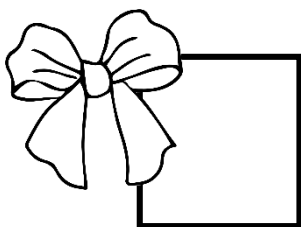
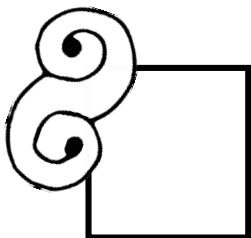
raudt, et, lys, mat, snill og 13

Kor mange av kvar?

1

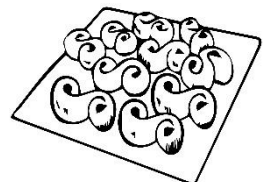
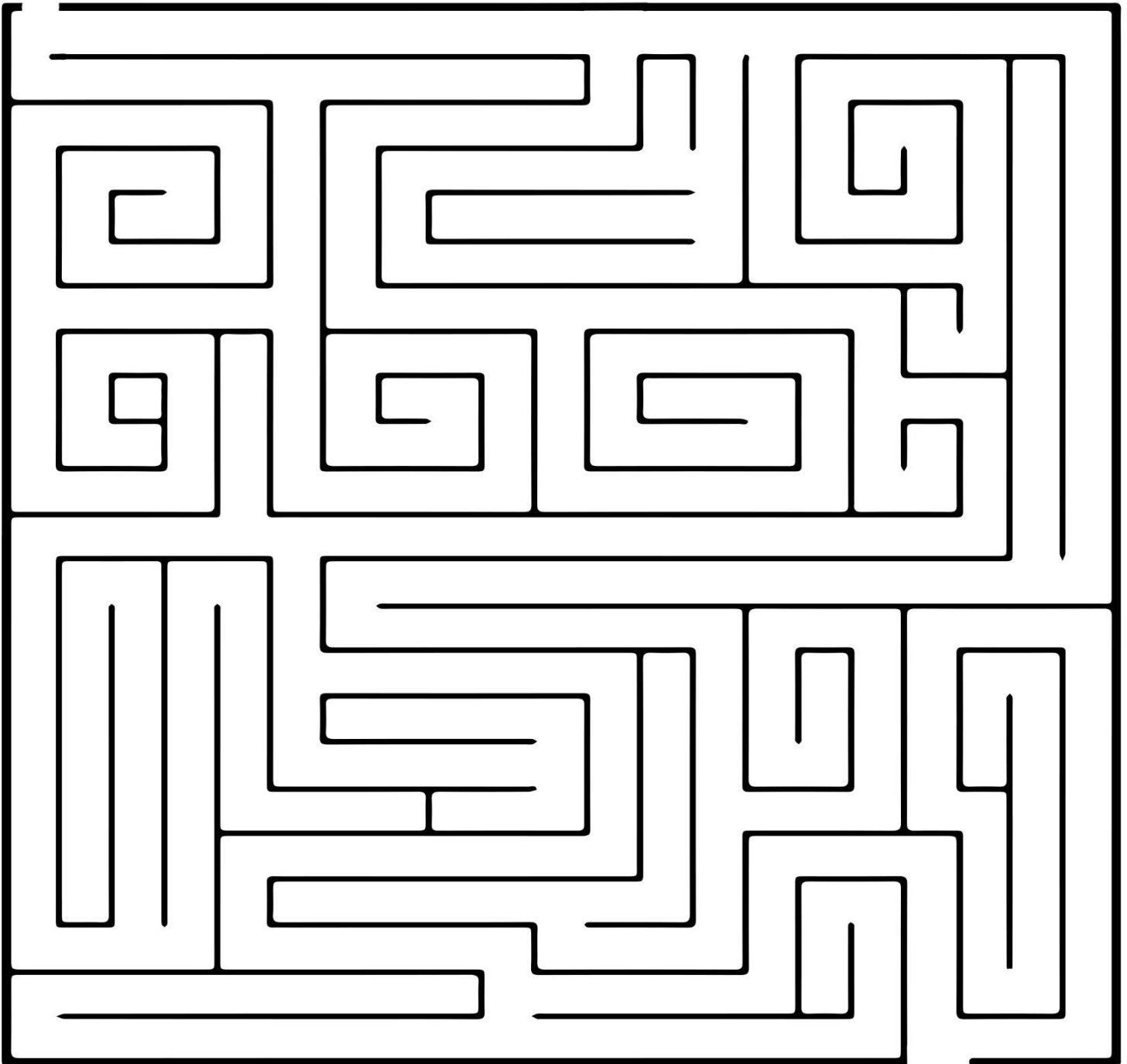

Eg har funne:

Hjelp Lucia

Bruk blyant og finn vegen mellom Lucia og brettet med lussekattar.

Finn 5 feil

Det er 10 feil på det nedste biletet. Klarar du å finne dei alle?

Sett ring rundt....

den minste.

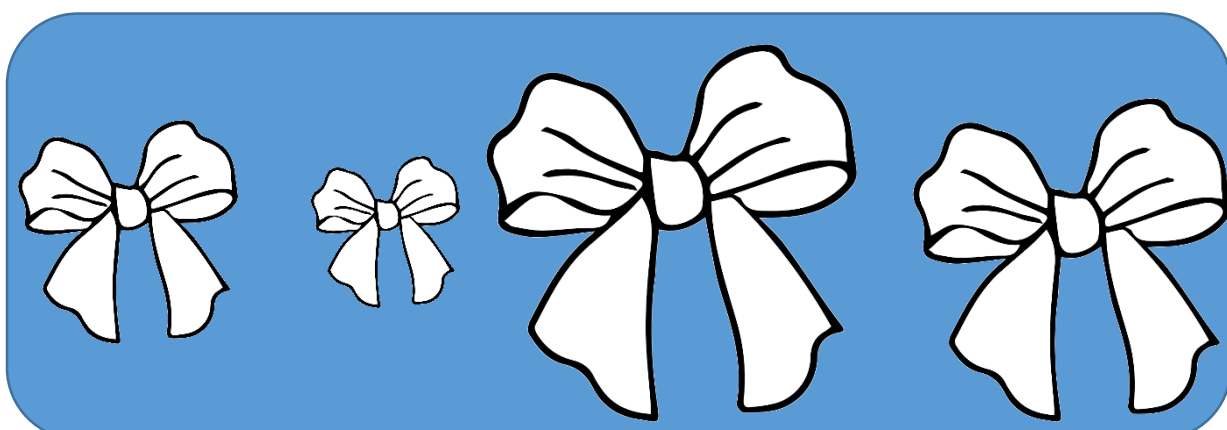
den største.

dei to som er like store.

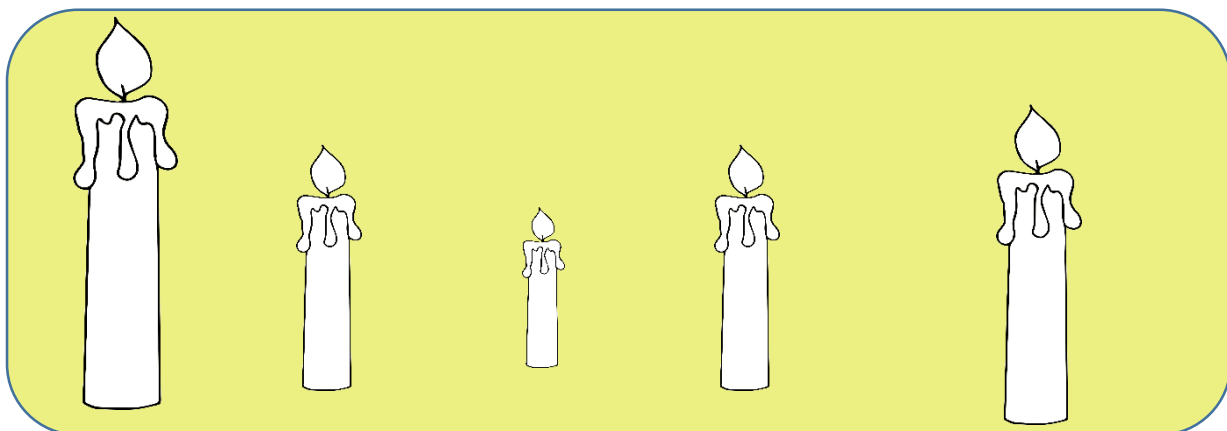
den som står til høgre.

Hvor mange sløyfer er det til sammen på arket?

Sett ring rundt....

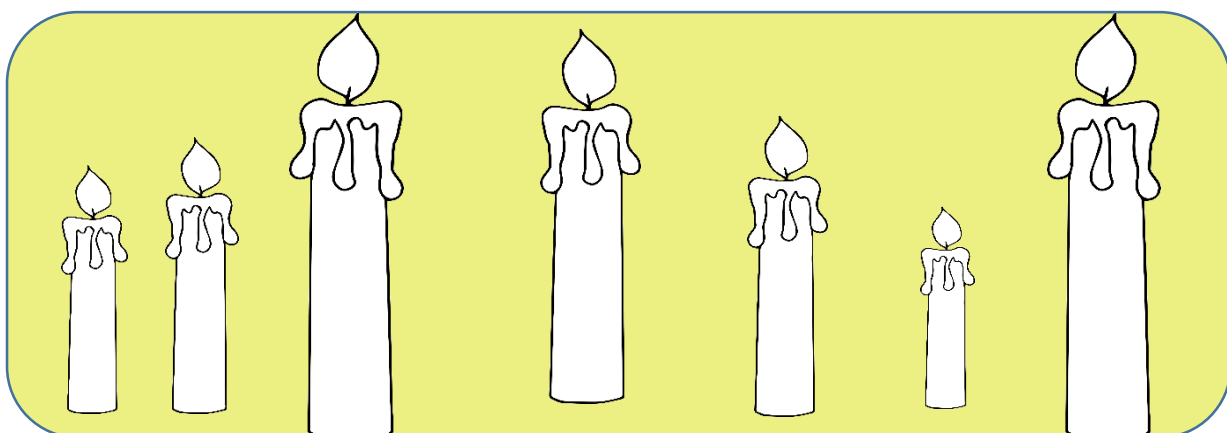
den minste.

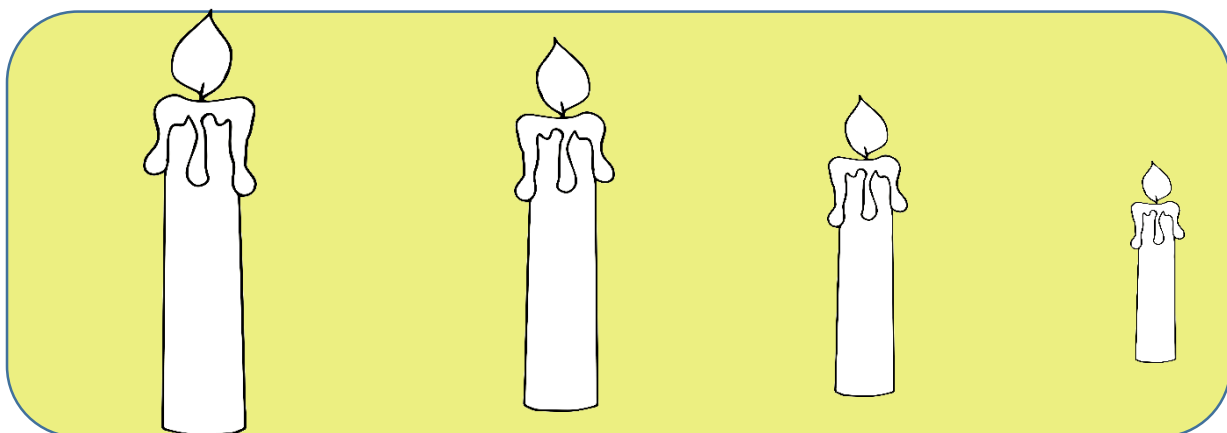
den største.

dei to
som er like
store.

den som står
til høgre.

Hvor mange lys er det til sammen på arket?

Lag Lucia med garn ③

Du treng

kvitt eller sort garn til kjolen. 4,5 m pr. dukke.

Ei trekule til hovudet. 25 mm

Litt raudt garn til belte.

Garn til hår. 1,7 m pr dukke.

Grøn piperensar til hovudkrans. 1/3 bit

Måling til å måle augo og munnen.

Saks

Lim

Papplate til å surre garn på. 9 x 12 cm

Lucia

Lussi

Framgangsmåte

1

Mål og klipp til ein papplate. 9 x 12 cm

2

Snurr 30 omgangar med kvitt garn rundt den lengste sida av plata. Dette skal bli kjolen.

3

Ta av kveilen og knyt ein tråd i toppen der hovudet skal vere.

4

Snurr 9 omgangar med kvitt garn rundt kortsida av plata. Dette skal bli armene.

5

Putt armene gjennom kroppen.

6

Tre ei kule inn på toppen. Knyt en raud tråd rundt livet som belte. Klipp opp alle endane på skjørtet.

7

Surr 9 omgangar med gult garn rundt kortsida. Knyt ein tråd i toppen av kveilen. Klipp opp trådane i den eine enden. Dette skal bli hår.

8

Lim håret fast til hovudet. Knyt den øvste tråden saman så ikkje kula fell av. Pynt med ein bit grøn piperensar til ei krans.